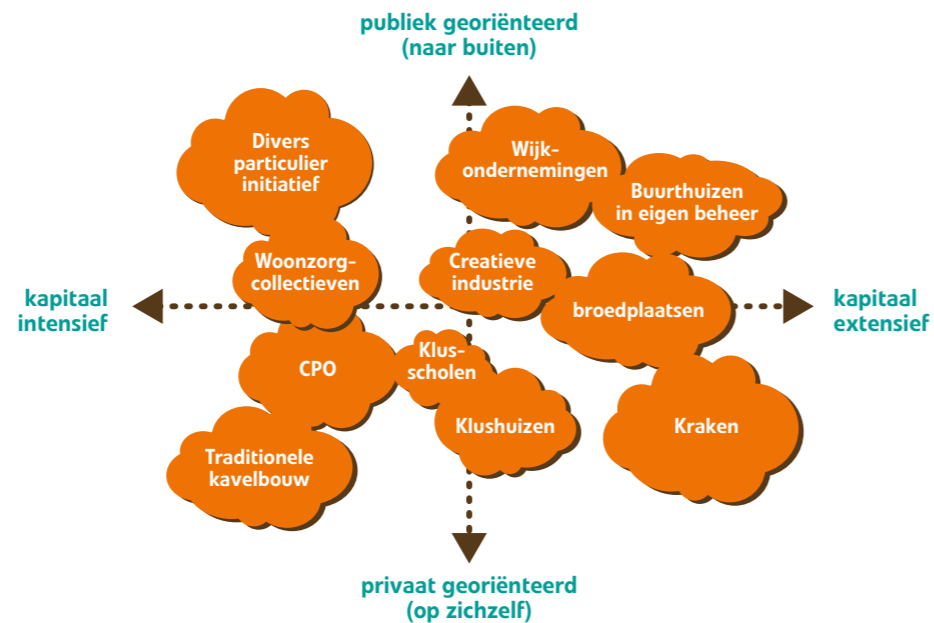

Zelforganisatie in vastgoed

Leegstaand vastgoed, maatschappelijk en commercieel, wordt in toenemende mate ingezet voor het losmaken van bottom-up initiatieven. Bijgaand schema geeft het totale palet van bottom-up initiatieven in het vastgoed weer. Dit palet is aan de hand van twee dimensies ingekleurd.

1. Initiatieven verschillen naar de mate van beschikbaarheid van kapitaal; sommige hebben veel geld, andere nauwelijks
2. En zij verschillen naar het karakter van de nieuwe functie; sommige initiatieven hebben een publiek karakter, ze zijn extrovert, andere zijn sterk op zichzelf georiënteerd, ze zijn introvert.

Onder zelforganisatie worden alle initiatieven begrepen die sterk lokaal zijn verankerd en door ondernemende burgers of lokaal verankerde ondernemers worden genomen. Initiatieven van gevestigde instituten als gemeenten, woningcorporaties, maatschappelijke instellingen en projectontwikkelaars worden niet tot het domein van zelforganisatie begrepen.

Toelichting van boven naar beneden

- Divers particulier initiatief: initiatieven in de sfeer van winkel, café, kapper, buurtrestaurant, galerie en mengvormen waar meestal een aanvangskapitaal voor nodig is.
- Wijkondernemingen: ondernemingen voor en door de buurt die met startende ondernemers, stagiairs, werklozen, dagbesteders en dergelijke worden gerund.
- Buurthuizen in eigen beheer: buurthuizen, wijkcentra en dorpsuizen die op eigen kracht door vrijwilligers worden geëxploiteerd.
- Woonzorgcollectieven: groepen van oudere particulieren die gezamenlijk projecten ontwikkelen in de sfeer van wonen en bijbehorende zorg gezamenlijk regelen/inkopen.
- Creatieve industrie en broedplaatsen: ZZP'ers en kleine ondernemers die hun werkomgeving naar eigen inzichten ontwikkelen en inrichten.
- CPO (collectief particulier opdrachtgeverschap): particulieren die samen een aantal woningen realiseren, eventueel gecombineerd met werk- en ontmoetingsfuncties.
- Klusscholen en klushuizen; verouderde gebouwen, bijvoorbeeld ook kantoren, die in gestripte vorm worden aangeboden aan particulieren om daar alleen of samen wat van te maken.
- Traditionele kavelbouw: particulieren die op vrije kavel zelfstandig een woning, eventueel gecombineerd met werkfunctie realiseren.
- Kraak (en antikraak): doorgaans jongeren die zich op eigen initiatief ruimte toe-eigenen, dat gebeurt om niet of tegen een kleine vergoeding.

Meer informatie over wijkondernemingen en buurthuizen in zelfbeheer treft u op de website van Bouwstenen. Zie ook wijkonderneming.nl

Gillisparadijs

Chopinlaan 9
2625 TD Delft

Eigenaar: Woonbron

1968: Bouw woonzorgcentrum met aanleunwoningen en verpleeghuis

2011: Sloop verpleeghuis

2011: Tijdelijk gebruik voor buurtmoestuinen.

20???: Woningbouw.

Meer informatie:
[Herbestemmen, transformeren, renoveren \(voorbeelden\)](#)